Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadružni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 68. Sreda 20. avgusta 1930. Leto V.

Naš internacijonalizem.

V Beogradu je pričel izhajati 16. julija tednik, ki se imenuje »Rad i Trud«.

Po svojem programu je ta list do vraga konfuzen; in po pisavi je skrajno nepismen.

S te strani torej, bi se ga moglo mirne duše prezirati; če bi ga niti ne omenjali, bi storili najboljšo uslugo naši družbi zaradi kulturne sramote, ki jo ji dela po svoji obliki in vsebini.

Nekaj je pa vendar, kar nas sili, da se na ta list ozremo. To je vloga, ki jo je list prevzel.

Kakšna je ta vloga? Vloga mu je, da sistematsko **obrekuje svobodne strokovne organizacije ter da zagovarja, da naj se te »tudi z zakonom izrečno prepovedo«.**

Vemo, kdo so inicijatori »Rada i truda«. Mi poznamo ljudi in vemo, da »kužek ne laja zaradi tujca, ampak zaradi sebe«. Toda baš zato je čimbolj karakterističen ton, s katerim operirajo, ki koncem konca ne more ostati brez vtisa, da gre za neresno uničevanje in kompromitiranje ne samo lista, ki nosi ime »Rad i trud«, nego tudi vsega onega, na kar se oni obesijo kot temelj ali argument. Če v katerem primeru, potem velja v tem primeru gotovo rek: Bog čuvaj me pred prijatelji, sovražnikov se bom branil že sam!

Tu primer, kako »R. i T.« misli, da je praktično za interese naših delavcev ter za ugled države, če širi naslednje govorice:

»... Naše su organizacije bez ikakve milosti iskoričavane ... za sebične interese ... pa čak i za politiku tudjina čiji se štabovi nalaze u inostranstvu, daleko van granica naše zemlje.«

»Svakom su vragu one stavljene u službu ...«

»Kao glavno srestvo ... upotrebljena je najveća socijalna laž našeg vremena, Internacijonalizam! ...«

»A mi znamo koje su te »radničke internacijonale«, što rade pod maskom. Jedna je u Moskvi, druga je u Amsterdamu. A znamo i to: kojim državama ili grupi država služi jedna a kojoj druga.«

»Pre rata i za vreme rata ta je »internacijonala« preko sviju radničkih organizacija, kao svojih sekcija, tražila punu solidarnost našu. I to samo u cilju destruktivnoga dejstva kod stanovništva i vojske ...«

»A posle rata, pa do današnjeg dana, ta je politika još više otvorena. Čak se i ne maskira više ... Dok je i slepcu postalo jasno: da su celi ti štabovi instrumenti za medjunarodnu politiku pojedinih većih država.«

Da bi govoril še jasneje, »R. i T.« v svoji 3. številki, pisoč o kongresu »socijalistične« strokovne internacijonale, ki se je nedavno vršila v Štokholmu, pojasnjuje ta list, da je ta kongres služil — nemškim in avstrijskim socijalistom, »ki vdano služijo nacijonalnim in državnim interesom svojih držav«. Ali z drugimi besedami, socijalistična delavska internacijonala ter internacijonala svobodnih delavskih strokovnih organizacij služita — Nemcem!

Toda v obeh internacijonalah so ne samo člani, marveč vodilne vloge imajo i Angleži, i Francozi itd. poleg Nemcev! Macdonald in Henderson sta dovčerajšnja in jutrišnja člana izvršnega odbora v eni, a v drugi, strokovni internacijonali sede poleg predstavnikov naših strokovnih organizacij v upravi Francoz Žuo, Anglež Citrin in Nemec Lajpert.

Ono, kar omogoča obstojanje internacijonal tako socijalistične kakor strokovne, to je najpopolnejša avtonomija gibanja vsake države v njih delovanju, to je eden osnovnih vzrokov, zakaj je došlo do popolnega razkola med socijalisti in komunisti in zaradi česar je Moskva osnovala novo »internacijonalo« kot organ ruske vlade, da bi potom agentov ustvarjala v raznih državah »pokrete« kot svoje »sekcije« za izvajanje svoje politike.

Lastnik in urednik »R. i T.« to ve. On se je namreč ravno takrat odcepil od nas, ko je Moskva zahtevala svoje agente po vseh državah in tudi v Jugoslaviji. On je mislil, da mi nimamo prav, ker ne dopuščamo nikomu, tudi ne Moskvi, da se vmešava v naše domače razmere, še najmanj pa, da bi odločeval o politiki ali jo celo diktiral. Lastnik in urednik »Rada i truda« je dolgo mislil, da bi to pravico, če je že nočemo priznati drugemu, mogli priznati — Moskvi. Od tod tudi on ve za akcijo o »destruktivnem udejstvovanju med prebivalstvom in v vojski ...« itd., o onem torej, o čemer piše »R. i T.«.

Naš pokret se ni nikdar plazil po trebuhu. Vedno smo ohranili načelno stališče, katerega se nismo nikdar obotavljali povedati. Naše delo je bilo vedno javno. In ostane! S ponosom lahko rečemo, da nikdar nismo bili agenti nikogar, marveč smo vedno pošteno branili svoje prepričanje ter se družili samo z onimi, ki so se obnašali do nas spoštljivo. Ob našem poštenem delu se bodo razbila vsa obrekovanja. Po poti življenja korakamo mi z vedrim licem.

Ne objavljamo gorenjega zaradi »lastnika in urednika« »R. i T.«, marveč zaradi njegovega karakterističnega stališča, po katerem misli in morda je celo prepričan, da — ni osamljen.

»Radničke Novine«.

•

NB. Nedavno smo že poročali, da so za ta list, oziroma »organizacijo« dali mnogo denarja — tovarnarji in delniške družbe. Že takrat smo bili mnenja, da so podjetniki — lahkoverni, če mislijo, da bo naložba kapitala tu kaj nesla.

— — —

Angleška delavska vlada posreduje v Bolgariji.

Borba za mir na Balkanu.

Angleški poslanik Waterlow je ponovno prijateljsko pozval bolgarskega zunanjega ministra, da ustavi vlada zločinsko delovanje macedonskih organizacij. To željo je povedal poslanik tudi kralju Borisu.

Gibanje makedonstvujočih je ponovno razvilo veliko agilnost. Za svojo organizacijo pobira poseben davek, ki znese več milijonov na leto, vrhutega pa dobiva gibanje, kakor so poročali razni listi, veliko denarno podporo iz Italije.

Habsburški agenti na delu.

Manarhistično-političen lov v Avstriji. — Kaj dela grof Bethlen?

Madžarski ministrski predsednik, grof Bethlen, je neznanokam odpotoval iz dežele. Končno pa je baje neka njegova služabnica le nekaj izblebetala in tako je javnost izvedela vsaj toliko, da vedo, v katero smer je ministrski predsednik odšel. Ko pa se je že enkrat izvedelo za njegovo izginostjo, se je pač moralo tudi nekaj reči, po kaj je šel v inozemstvo in tako se je hitro našla pretveza, češ, g. grof je šel na lov, kar je sicer poleg ministrovanja njegov glavni posel. Toda ljudje pa so le iztaknili, da ne gre tokrat toliko za zajce in nedolžne srne, ampak da »lov« služi le za maskiranje razgovorov o zopetni inštalaciji Habsburgovcev ter upostavitve Avstro-Ogrske monarhije.

Tega visoko političnega »lova« se udeležuje baje tudi avstrijski kancler dr. Schober, ki bi najbrž tudi rad pri prvi priliki svoje republikanstvo obesil na klin. Da ne manjkajo tudi drugi ugledni monarhisti, ni treba posebej omeniti. Ako na vsem tem ne bi bilo nič resnice, tedaj — ne bi imel Bethlen vzroke skrivaj potovati, saj je vendar stari običaj, da se vsaka najmanjša kretnja takih ljudi beleži in obeša na veliki zvon.

Oto bo sedaj postal polnoleten in to je vse ...!

Poincaré je hud na Nemce.

Proti reviziji mirovnih pogodb.

Bivši francoski ministrski predsednik Poincaré je objavil članek, ki se odločno izreka proti nemški politiki glede revizije mirovnih pogodb, zlasti z ozirom na državne meje. Celo Hindenburg je pri porenskih slavnostih v svojem govoru pritrdil izvajanjem ministra Treviranusa. Poincaré ne vidi nobene razlike med Hindenburgom in Hittlerjem. Cela Nemčija je prepojena z revizijskimi sanjami. Treba je pa pomisliti, da bi revizija imela velike posledice: pomenila bi izpremembo evropskega zemljevida po mišljenju nemškega naroda, vrnitev sarskega ozemlja brez plebiscita, prepustitev strategičnih železnic in trdnjav, spojitev Avstrije z Nemčijo, opustitev danciškega koredorja, vmešavanje v zadeve drugih držav, kolonialna ekspanzija, ojačenje Nemčije za revanžno vojno. Izprememba mej bi se mogla zgoditi le ob soglasju vseh držav in še to bi splošen položaj poslabšalo. Če Nemčija kaj hoče, naj to jasno pove; ne gre pa, da bi problem zveze evropskih držav zlorabljala v dosego revizije mirovnih pogodb.

Poincaréjevo mnenje o reviziji pogodb je gotovo tehtno. Bolj tehten je pa problem zveze evropskih držav, ki Francozom ne diši prav posebno, čeprav je Briand to vprašanje konkretiziral. Če se v Evropi ustvari federacija držav, more potem ta vprašanja sporazumno in mirno reševati federacija.

— — —

Borba petrolejskih magnatov.

Vprašanje izkoriščanja mosulskih petrolejskih vrelcev. — Potovanje iraškega kralja v London v zvezi s petrolejem.

V delu angleškega, francoskega, švicarskega in nemškega tiska se v zadnjem času mnogo piše o francosko-angleškem sporu, ki so ga izzvali petrolejski magnati. Ta spor, ki se nikakor ne sme podcenjevati, moti odnošaje med omenjenima velesilama, čeprav se od zunanje strani presoja mirno.

Znana stvar je, da je vprašanje **Mosula** oziroma njegovih bogatih petrolejskih vrelcev stara mednarodna zagonetka, okoli katere se vodijo tajne, toda pogostoma težke borbe. Zadnje dni je postalo to vprašanje zopet jako komplicirano. Razen kralja Iraka, delničarja velikih trustov, ki se bore za nadoblast nad temi vrelci, je še cela vrsta evropskih bogatašev, ki bi radi ojačili svoj svetovni položaj s tem, da dobe direkten vpliv na mosulske petrolejske vrelce. Borba se vrši med nekaj finančnimi magnati Anglije, Nemčije, Francije in Švice.

Kralj Iraka in švicarska skupina kapitalistov delajo momentano v korist Francije. Trdno kapitalistično francosko časopisje napada zato samo Anglijo in Ameriko, toda sporedno, da ta problem komplicira, na jako vešč način načenja gotove politične probleme, ki so nasprotni strani jako nepovoljni. **Znano je, da so Angleži pod vplivom delavske vlade opustili mandat nad Irakom, dočim Francija ne pokaže niti najmanjše volje, da stori isto s sosednjo Sirijo.** V bistvu to **niso politična, nego predvsem gospodarska vprašanja,** ker so mosulski petrolejski vrelci cilj, za katerim streme tako Angleži kakor Francozi. Angleži so v neprijetnem položaju, ker je svetovni petrolejski trg prenapolnjen ter da se ognejo krizi, hočejo imeti počasnejšo eksploatacijo. Francozi bi pa radi to situacijo izkoristili ter **s cenim blagom iztisnili iz svoje države tujo konkurenco** in s tem svoj domači trg v celoti sebi zagotove.

To je sličica, ki lepo kaže, da spori in spopadi med narodi niso nič drugega kakor **borba njihovih kapitalističnih magnatov za dobiček.**

• • •

Obisk iraškega kralja v Londonu torej precej smrdi po petroleju.

Gandi se pogaja z Angleži.

Po burji in viharju — zatišje.

Indijski nacijonalist Gandi se je pogajal za premirje z angleško vlado. Pogajanja so se vršila z voditelji nacijonalistov v jetnišnici Puna. Sestavljena je bila spomenica, ki vsebuje pogoje sporazuma in ustavitev sovražnosti glede državljanske poslušnosti. Izročili so spomenico indijskemu podkralju Irwinu. Gandijevega dogovora pa nacijonalisti niso sprejeli povsod na znanje. Radikalnejši del zahteva popolno neodvisnost Indije. Nemiri v severozapadni Indiji se nadaljujejo in Efridi so sporočili, da prej ne ustavijo sovražnosti, dokler ne bo Gandi izpuščen iz ječe. Efridi so oplenili tudi neko vojaško skladišče in se ne ustrašijo niti pred obsednim stanjem, ki je bilo proglašeno.

Vojna na Kitajskem.

Le uvedba demokracije, izvedba agrarne reforme in socijalna zaščita delavcev morejo rešiti Kitajsko.

Skoro dvajset let že traja meščanska vojna na Kitajskem. Do nedavno se je vršila borba med generali severnih pokrajin in »narodno« nankinško vlado. Leva opozicija je hotela postaviti v Pejpingu svojo protivlado in začeti ofenzivo proti nankinški vladi, zlasti potem, ko sta se zedinili levo in desno krilo Kuomintanga. Demokratični program te koalicije je imel namen, izpodkopati vpliv nankinškega diktatorja.

V večnih vojnah, ki se vrše na račun kmetiškega prebivalstva, je postajala med kmeti vedno večja nezadovoljnost. Nastala je nova fronta **kmetiških uporov,** ki so jo organizirali sovjetski agenti. Razne čete, organizirane in neorganizirane, so pričele nastopati kot »rdeča vojska«. To kmetiško gibanje, ki se je prvotno pojavljalo samo v severovzhodni Kitajski, se je pa naglo razširilo po južni in srednji Kitajski. Obnovilo se je uporno gibanje tudi v Mandžuriji.

Ko so »komunisti« dne 26. julija zavzeli Čangča, so kitajski generali takoj uvideli resnost položaja. Uvideli so, da gibanje ni krajevnega značaja, marveč, da je enako naperjeno proti pejpinški kakor nankinški vladi. »Rdeča vojska«, ki se je naglo organizirala, dasi je sprejela najrazličnejše elemente v svoje vrste, je postala že znatna sila, ki se približuje mestu Hankau, kjer je prav mnogo tujih naseljencev, ki so se ogradili z bodečo žico in koncentrirali tam večje število tujih bojnih ladij.

Meščansko časopisje poroča o grozodejstvih »rdeče vojske«, ki so pa vendar le taka kakor v vsaki drugi vojni. Deloma pa priznavajo ruski listi sami, da se nastopa po Stalinovem načrtu na Kitajskem z boljševistično trdoto.

Ofenziva »rdeče vojske« je torej za obe vladi opasna zaradi tega, ker se vrši v **zvezi s kmetiško vstajo.** Obupani kitajski kmeti so naravno dostopni vsakemu osvobodilnemu evangeliju neglede na to, kakšne bodo posledice nadaljevanja meščanske vojne. **Kriva pa je nankinška vlada te vstaje sama, ker je že leta 1925 in 1927 obljubljala kmetom svobodo in zemljo, pa je pozneje na vse to pozabila.** Dočim, kakor poroča »Rote Fahne«, komunisti dele in more generale in kapitaliste.

Socijalistično delavstvo, ki gotovo simpatizira z zasužnjenimi sloji na Kitajskem, vendar obsoja pučistovsko taktiko, ki se ne more obnesti in utegne imeti še grozovite posledice.

Težko je upati na uspehe komunističnega gibanja, ker se bo oslabljena nankinška vlada, ki se je pravzaprav hotela otresti vpliva tujih držav in zaraditega pričela nacijonalistično gibanje, sedaj obrnila na prav tiste tuje države za pomoč. Tuje države imajo sedaj najlepšo priliko, da branijo svoje **predpravice** ter kitajsko vlado prisilijo, da pripozna dosedanje njih predpravice, zlasti eksteritorialnosti njih naselbin.

Tuje države, ki bodo predvsem delale na to, da se lejpinška in nankinška vlada sporazumeta, bodo z oboroženo silo intervenirale — v varstvo svojih podanikov na Kitajskem, pri tem si pa zagotovile varnost svojih predpravic, čemur se kitajski vladi ne bosta mogli upirati.

Ne bo pa še ničesar doseženega z zadušitvijo komunističnega upora. **Kitajsko more rešiti le pošten prehod od strankarsko-vojaške diktature k pravi demokraciji, le radikalna rešitev agrarnega vprašanja, najboljša delavska zakonodaja kakor tudi odprava tujih predpravic,** so v stanu onemogočiti trajno meščansko vojno na Kitajskem, ki uničuje narodno gospodarstvo, pustoši deželo, kitajski narod pa kvari in zavaja k podivjanosti.

— — —

Internacijonala konzumentov zboruje.

Kongres Mednarodne zadružne zveze. — Delegacija delavskih zadrug Jugoslavije.

Dunaj, 16. avgusta.

Mednarodna zadružna zveza v Londonu združuje danes konzumno-zadružne organizacije 40 držav in združuje v njih 55 milijonov, glavno rodbinskih poglavarjev kot članov njej pridruženih zadrug. 229 milijonov oseb torej potemtakem stremi izboljšati si potom konzumnih zadrug svoj življenskih položaj. Le ker je ta zveza že po svojih pravilih zveza konzumnih zadrug — poljedelske imajo svoji zvezi v Pragi in Rotterdamu — jo lahko smatramo kot zvezo delavskih zadrug, ki je pa sicer politično in versko nevtralna.

Ustanovljena l. 1895 bo imela te dni svoj XIII. kongres tu na Dunaju. Ta kongres je četrti po vojni (Basel 1921, Gent 1924, Stockholm 1927). Kongresi zveze, ki se vrše vsako tretje leto, so mogočne manifestacije konzumentov vsega sveta proti kapitalističnemu družabnemu redu.

Kongresne prireditve se začnejo že danes z otvoritvijo **X. Mednarodne zadružne šole,** ki se vrši od 16. do 23. avgusta tl. v Konsular-Akademiji pod predsedstvom bivšega predsednika Medn. zadr. zveze v Holandu G. J. D. C. Goedharta. Na programu so dopoldne vsakovrstna predavanja, popoldne ogledovanja. Predavali bodo dr. Karl Renner (Avstrija), H. J. May (generalni tajnik Zveze iz Londona), S. Raussnitz (Avstrija), dr. J. P. Warbesse (U. S. A., Newyork) in prof. Charles Gide (Francija). Predavanja se vrše v nemškem, francoskem in angleškem jeziku. Letošnji obisk šole je menda največji doslej: **150 slušateljev iz 20 držav** — več jih niti sprejeti niso mogli in so jih odklonili. Tudi Jugoslavija je prvič zastopana po moji malenkosti.

2. avgusta se vrši posebna konferenca o **»Mednarodnem zadružnem tisku«** z referatom H. J. **Maya.** Na svetu izhaja preko 1000 zadr. listov v nakladi 8,750.000 izvodov, ki jim je treba dati enotnih načel.

22. avgusta se bodo zadrugarji na posebni konferenci posvetovali o **»Mednarodnem zadružnem vzgojnem in izobraževalnem delu«.** Poročala bosta Victor **Serwy** (Belgija) in W. P. **Watkins** (Anglija).

Oba dneva bodo zborovale tudi zadrugarice. Vrši se namreč **III. mednarodna zadružna ženska konferenca,** ki jo je sklicala za Mednarodno zadružno žensko gildo ga. Emmy **Freundlichova.** Tu bosta poročali o »Pravicah žene v zadružnem gibanju« ga. **Hardstaff,** Skotska in ga. dr. M. **Orsetti** iz Poljske — o »Materah bodočnosti« pa ga. **Nečaševá** (Čsl.) in ga. Butuzova (U. S. S. R.).

Kongres kot tak se vrši od 25. do 28. avgusta. Tu opozarjam na referate: »Prodajo, sestav in financiranje zadružnih izdelkov v zvezi s konzumnimi zadrugami« (Sir Thomas Allen, Anglija); Kanadski zadružni žitni poli (Andrew Cairns (Kanada); Rochdalski zadružni principi in moderni sistemi oddaje blaga na kredit, Vollrath Klepzig (Nemčija).

Kongresa se udeleže nad 500 delegatov iz vsega sveta in imeli bodo dosti dela, da sklenejo vse prav in dobro v prospeh svetovnega zadružništva ob napredujočem kapitalističnem združevanju in ekspanziji.

Upam pa, da se to tem izkušenim in izobraženim borcem za boljše življenje v polni meri posreči in da uspejo v borbi proti kapitalističnemu gospodstvu.

•

Letos so na vseh teh prireditvah oficijelno zastopani tudi slovenski delavski zadrugarji. Delegata Zveze gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani sta predsednik Zveze sodrug Melhijor **Čobal** (Zagorje ob Savi) in tajnik Zveze sodrug Cvetko **Kirstan** iz Ljubljane. Na tiskovni in vzgojni konferenci bo zastopal Zvezo s. Cvetko **Kristan,** na žensko pa sta povabljena s. Mici **Ajdiškova** in s. Cvetko **Kristan.** — **Cv. Kristan.**

Zagrebška nesreča.

5 oseb mrtvih, 16 težko in mnogo lažje ranjenih udeležnikov evharističnega kongresa.

Zagrebška železniška nesreča sicer ni največja, dasi je velika. Pet mrličev, 16 težkih in mnogo lahkih ranjencev ima za posledico.

Bolj pomembna je pa ta nesreča po svojem vzroku. V Zagrebu se je vršil evharistični kongres in v soboto zvečer umetni ogenj na igrišču »Concordia«. Prireditelji tega umetnega ognja so gotovo vedeli, da teče za igriščem železniški nasip in da vozi po tiru železnica, kakor tudi, da se bodo zvečer tam zbirali radovedneži. To je moralo biti vsakomur jasno in dolžnost odgovornih bi bila, da bi bili ob progi postavili reditelje, oziroma povabili za ta posel varnostne organe. Zakaj tega niso storili?

Vsake človeške žrtve je škoda in pada odgovornost na krivca, tembolj, ker bi se bila ob zadostni previdnosti nesreča preprečila.

Na nasipu je bila zasedena z gledalci železnica, obenem pa tudi na podvoznem mostiču.

Prihajajoči vlak je imel 56 vagonov in 840 ton teže. Zato bi osobje vlaka v zadnjem trenutku vlaka sploh ne moglo pravočasno ustaviti. Vlakovodja ni dobil svarila, marveč je bila pot prosta. Šele zadnji hip je bilo dano znamenje, ki pa ni moglo več preprečiti nesreče. Vlak so vstavljali z vsemi napori, vendar je zapeljal še 15 metrov čez most. Na mostu je bilo namreč prav mnogo gledalcev, ki se pa niso mogli umakniti z mostu, ker je bil nasip ob mostu poln na vlak nepazljivih gledalcev.

Tako se je zgodila nesreča na evharističnem kongresu v Zagrebu, ki bi se bila ob pazljivosti lahko preprečila.

Med ranjenci so večinoma Hrvati in udeleženci kongresa. V Zagreb sta prišla tudi zakonca Ivan in Bara Kocjan iz Bistre, dasi imata doma pet otrok. Mož je izgubil nogo, žena pa je lažje ranjena in je že odšla domov. Mnogo ljudi je bilo poškodovanih tudi v veliki gnječi, ki je nastala ob nesreči.

Oblast obljublja strogo preiskavo. Nepravilno je bilo, da na mestu ni bilo reditelјev ali straže, ker, dasi je prepovedano muditi se na železniških tirih, vendar ob takih prilikah nihče ne pazi na to.

Nesrečo so po našem mnenju povzročile premajhne varnostne odredbe prirediteljev .

Konflikt med Italijo in Švico sta izzvala dva obmejna incidenta. Skupno 22 italijanskih emigrantov je italijanska obmejna straža zasledovala daleč na švicarska tla, kjer jih je ujela in odvedla nazaj v Italijo. Isto se je zgodilo tudi v nekem drugem slučaju.

Tone Maček: 16

Ženin iz Amerike.

»Večji sod vina bom prodala, manjšega bom pa hranila za tvojo gostijo.«

»Kaj pa je treba gostije,« je ugovarjala Tilka. »Za Tonetovo vrnitev napravimo dobro večerjo in to bo dovolj. Tudi on ne mara potratnosti.«

»Malo pa že mora biti. Krajčeve povabimo in Mejovškove. Brez družice pa tudi ne smeš biti; na primer Murnova Micka, ki je tvoja najljubša prijateljica.«

»O tem se pogovorimo, ko pride Tone. Je še čas.«

Sedaj je Tilka od dne do dne nestrpno pričakovala novega pisma iz Amerike. Čas njegovega povratka se bliža in gotovo bo še poprej kaj pisal, kaj naročil, poročal kedaj namerava odriniti, kedaj ga smemo pričakovati. Ali ju misli iznenaditi in priti nenapovedano?

Padla je že prva slana in ožgala zadnje georgine in astre, ki so še cvetele pred hišo. Tilko je prevzemalo bolno hrepenenje. Celo leto si ni privoščila počitka. Neprestano je delala. Vstajala je z zoro in predno je šla v tovarno je pripravila klajo botna, ne zmore vsega sama. In v tovarni je vzela delo najraje na akord, ker je hotela čimveč zaslužiti, da bi Tonetu lahko dokazala svojo pridnost. In ko se je zvečer vračala iz tovarne, ni sedela prekrižanih rok; vedno je našla kako delo, da je razbremenila mater. Ob slabem vremenu je pa šivala ali prala. Še ob nedeljah si ni dala miru; pripravljala si je potrebščine za svoje bodoče gospodinjstvo, vezla je, pletla, šivala, gladila. Njen edini oddih je bil, kadar je vzela v roke Tonetova pisma in jih prebirala, ali kadar se je nagnila nad škatljico s svojimi prihranki, vzela svinčnik in papir in je seštevala in delala načrte. Včasih se je pri tem za nekaj trenutkov zamislila in si je slikala bodočnost v najživahnejših barvah.

Vse to je zapustilo na njej svoje sledove. Zadnji čas je precej shujšala. Njen obraz je postal bolj nežen, koža skoraj prozorna, oči so ji leskete v mrzličnem blesku.

Včasih je potožila: »Prsa me bole.«

»Kaj pa se siliš v tovarni. Saj ni tako silno potrebno. Pa ostani doma. Saj potem ko Tone pride, itak ostaneš doma.«

»Do njegovega prihoda bi vseeno rada vztrajala. Sedaj je še priložnost, da kaj zaslužim. Nam bo še prav prišlo.«

»Če bi imela resno zboleti, potem je bolje danes ko jutri.«

»Saj ni nič posebnega mati. Glejte, saj sem zdrava.« In prijela je škaf perila in ga dvakrat zaporedoma dvignila nad glavo, kar ji je pognalo kri v lica. Potem se je zasukala na peti in zagostolela veselo pesmico.

»Boš že sama vedla kaj ti manjka.«

»Ko pride Tone, me oba skupaj ne bosta mogla uganjati.«

S tem je pomirila mater. A, da bi se resnejše bavila s svojim zdravjem, za to sedaj ni bilo časa.

Skoraj bodo Vsi sveti. Jesenski dnevi so lepi, solnčni. Tilka je najela zidarja; treba je urediti kamrico, kakor je Tone naročil. Mejovškovi so ji pripeljali sod živega apna in par vreč drobnega sviža od savinjske struge. Apno sta doma v jami ugasili. Ko je zidar začel strgati zid, je začel odpadati omet in nastale luknje je bilo treba zadelati. Izkazalo se je, da je hišica na vseh potrebna popravila. A na to zaenkrat ni bilo mogoče misliti. Zamaže in zadela naj se vse najnujnejše, pač pa naj se vse prebeli da bo dobilo prijaznejše lice, da ne bo Tone imel vtiska, da je prišel v podrtijo, zlasti še, če bodo to zimo praznovali poropo. Topli dnevi so bili kakor nalašč, hitro se je sušilo. Zidar je popravil tudi štedilnik, zamazal je peč in v veži je izravnal ilovnata tla z malto. Kamrico je hotela imeti Tilka na vsak način poslikano, a z zidarjem se dolgo nista mogla zediniti za vzorec. On je predlagal neke fantastične ornamente z nerazumljivimi čačkami, ki se pa Tilki niso prav nič dopadli. Nazadnje sta se zedinila za vzorec z drobnimi rdečimi rožami.

Veliko veselja je imela Tilka s svojim olepšanim domovanjem. Lepe kamrice se kar ni mogla nagledati. Poribala je pod, posteljo, mizo, stole je lepo umila, na vsa okna je obesila bel zastor, v kot pa najlepšo sliko Matere Božje. Tonetovo fotografijo je postavila na predalnik poleg postelje, ki jo je pregrnila s čipkastim pregrinjalom lastnega izdelka. Zadovoljna se je obrnila po prijazni sobici:

»To bo Tone gledal. Še v Ameriki dvomim, da bi imel tako stanovanje.«

Doma in po svetu.

Kongres občinskih nameščencev se je vršil v nedeljo v Sarajevu. Kongres je sprejel dve resoluciji, in sicer o uvedbi šol za izobrazbo občinskih nameščencev in o službenih odnošajih. Govorili so na kongresu tudi o zbližanju banovinskih organizacij. Za predsednika novega odbora je bil izvoljen Fran Govekar iz Ljubljane, za prvega tajnika pa Kramberger iz Maribora. Direktor Albert Thomas je rekel državnim uradnikom na mednarodnem kongresu v Švici: Naslonite se na delavske strokovne organizacije, če hočete doseči prave uspehe.

Evharistični kongres v Zagrebu. Katoliška cerkev prireja zlasti v novejši dobi takozvane evharistične kongrese v propagandne svrhe. Tak kongres se je vršil od dne 15. do 17. t. m. v Zagrebu ob naravnost razposajenih slavnostih. Prireditve so se udeležili razni javni domači in tuji dostojanstveniki ter s tem podprli akcijo in namene kongresa. Ob tej priliki se je v Zagrebu pripetila tudi **velika nesreča.** Na igrišču Concordije so v soboto zvečer prirdili velik umetniški ogenj. Zadaj za igriščem pa teče železniški nasip, na katerem se je zbralo mnogo radovednežev, da so opazili umetni ogenj. V največji napetosti množice niso zapazile, da prihaja po tiru tovorni vlak iz Beograda ter se mu niso umaknile, kar je bilo tudi sicer nemogoče storiti z zadostno naglico. Vlak je zapeljal v množivo ter ubil 5 oseb, 12 pa jih je bilo težko ranjenih. Vlakovodja zaradi teme ljudi na progi ni mogel opaziti. Obisk kongresa je tudi iz Dravske banovine precejšen. Listi pravijo, da se je samo s posebnim vlakom odpeljalo okoli 800 oseb v — narodnih nošah. Od teh je okoli 300 Ljubljančanov, ki so ob tej priliki napravili izlet v Zagreb, da se nekoliko razgledajo po mestu.

Tovarnar Charles Moline v Tržiču je dne 15. t. m. umrl v visoki starosti 78 let.

*

Predsednik socialistične internacionale, Emil Vandervelde, je odpotoval iz Belgije preko Berlina, Moskve, Harbina in Mukdena na Kitajsko. V Moskvi se bo mudil pet dni. V Pekingu ostane dva tedna, v južni Kitajski pa ostane mesec dni. Povabile so ga znanstvene korporacije, da bo tam predaval na raznih vseučiliščih o evropskih sistemih vlad, o mednarodnih gospodarskih odnošajih in mednarodnih mirovnih problemih. Govoril bo tudi o socialnih vprašanjih v Evropi in o socialistični internacionali. Na poti ga spremlja tudi žena, zdravnica Vandervelde, ki bo tudi predavala.

Dunajski romunski konzul Radoia je obdolžen, da je vohunil za Rusijo. izdal ga je bivši ruski poslanik Besedovski v Parizu, ki sedaj publicira javnosti razne senzacije izdelovanja sovjetske diplomacije.

Stoletnica rojstva Franca Jožefa. V pondeljek je minulo sto let, kar je bil rojen bivši avstro-ogrski cesar Franc Jožef. Listi so obširno poročali o tem »jubileju«. Eni so hvalili njegove vrline, eni pa grajali njegove slabosti. Po »političnem« prepričanju pač.

Kako ustvarjajo v Nemčiji »državno stranko«? Ustvaritelji »nemške državne stranke« so objavili inserat (oklic) pod naslovom **»udeležba na kupčiji« proti vplačilu 1500 M.** Socialist se je na ta inserat oglasil in je dobil odgovor, v katerem se mu obljublja, da dobi sigurno mesto na volilni listi, če se udeleži te kupčije, to je, če plača 1500 mark. V pismu pravijo gospodje, da ne gre za novo stranko, ampak samo za spojitev naroda preko glav starih parlamentarcev. Pismo je seveda strogo zaupno. Na sestanek povabljeni socialist ni šel, ker ga je bilo sram. Ta dokument dokazuje, kako bedasti so nekateri kapitalistični zastopniki in nepošteni obenem. Kakšno vrednost naj ima tako kupljeno blago?

Kozel za vrtnarja. Kot znano, je nemški minister za zasedeno ozemlje Treviranus, ki je vodja »hakenkreuzlerjev«, imel na dan obletnice nemške ustave govor, ki ni razburil samo Poljakov, proti katerim je bil naperjen, temveč tudi Francoze in vse one, katerim je na evropskem miru kaj ležeče. Sedaj pa je državni predsednik imenoval Treviranusa za nekega državnega komisarja za vzhodne province, čeravno tak komisarijat do sedaj sploh ni obstojal. Vzhodne nemške pokrajine pa mejijo baš na Poljsko ozemlje. Če je to v interesu miru, je vprašanje.

Krvava volilna agitacija na Nemškem. V Nürnbergu so komunisti sklicali volilni shod, na katerega je prišlo veliko narodnih socialistov. Ko je komunistični državni poslanec Remmele oferiral o »komunizmu in fašizmu«, so narodni socialisti dvignili hrup, iz katerega se je razvil krvav pretep. Policija je mogla pretepače razgnati samo s pomočjo požarne brambe, ki je z močnimi brizgalkami naravnala nanje energičen tuš. Pri pretepu je bilo 70 oseb ranjenih, 14 težko.

Bassanesi pride pred zvezno sodišče. Zvezni svet švicarski je sklenil, da bo italijanski letalec Bassaneti, ki je kot znano, metal nad Milanom letake proti fašizmu in se je pri prevratku na St. Gotthardskem gorovju ponesrečil, postavljen pred zvezno sodišče, ker je kršil letalske predpise nad švicarskim ozemljem. Preti mu zaporna kazen do enega leta in denarna kazen do 10.000 frankov.

Generalni štrajk v Lille na Francoskem traja delno še naprej, v kolikor je gibanje podrejeno komunističnemu vplivu. Socialistični sindikati so sklenili završiti pogajanja, na podlagi kompromisnega predloga od 1. avgusta. To je komuniste silno razburilo in na več krajih skušajo s silo zabraniti socialistom dostop v tovarne ter jim očitajo izdajstvo. Prefekt v Lille je poročal ministru za dela o položaju in ga prosil za posredovanje med stavkovnim odborom in delodajalci, ki pa pogajanja odklanjajo. Stavkovni odbor in delegacije delavskih sindikatov so prosili ministra za delo za avdijenco.

Ruski letalci v Estlandiji. Ruski letalci večkrat zaidejo preko meje sosednih držav. Če jih vjamejo, se opravičujejo, da so zašli. Prošli teden so zopet štirje ruski letalci krožili nad obmejnimi postojankami Estlandije. Obmejni straži se je posrečilo enega obstreliti, vendar se je spustil na tla onstran meje.

Turčija in Perzija sta se skregali zaradi Kurdov. Turčija je predlagala Perziji skupno akcijo proti Kurdom, ki so motili red in spadajo v tuje ozemlje. Perzijska vlada ni dala na ta predlog niti odgovora. Turška poslanik je še osebno zahteval odgovor, pa ga ni dobil. Nato je turški poslanik zapustil Teheran in so s tem prekinjene diplomatične zveze med državama. Društvo narodov ne more poseči vmes, ker Turčija še ni članica. Vendar pa se utegne Perzija poslužiti Kellogovega pakta, ki ga je podpisala tudi Turčija, da se s tem prepreči vojna.

Rdeča strokovna internacionala ima te dni v Moskvi svoj peti kongres. Ustanovljena je bila 1919. leta. Ima 55 sekcij, od katerih je 24 izvenevropskih. Šteje 17 milijonov članov, od katerih je 13 milijonov v sovjetski uniji. Izven Rusije stoje rdeče strokovne organizacije s svojimi 4 milijoni daleč za amsterdamsko strokovno internacionalo, ki šteje 14 milijonov članov.

Enotno vodstvo »rdečih armad« na Kitajskem. Iz Londona poročajo, da so uradni kitajski krogi ugotovili, da gre pri »komunistični akciji« v srednji in južni Kitajski za eno edino zaokroženo gibanje, in da se navidezno izolirane akcije vodijo po gotovem načrtu iz neke centrale. Cilj mu je uvedba sovjetskga sistema na Kitajskem in odstranitev vpliva inozemcev in generalov.

*

Pomislite, čudeži se gode! Tako vsaj trdi »Slovenec«, ko poroča, da so v Caricinu ob Volgi hoteli bolševiki podreti cerkev. Ta dan so proglasili za lokalni praznik in vse prebivalstvo se je zbralo da vidi, kako bo prva mina raznesla cerkev. Mina je sicer eksplodirala, ni pa poškodovala cerkve, temveč je ubila veliko število gledalcev. S tem je bilo čudeža konec.

Velika železniška nesreča na Romunskem. Na postaji Seceleanu, na progi Bukarešta—Konstanza, je bukareški brzovlak s polno paro zavozil v ekspresni vlak. Oba vlaka sta popolnoma razbita. Mrtvih je 11, težko ranjenih 17 oseb.

Svojo mater je ubil v Berlinu mlad človek iz maščevanja, ker ga je rodila kot nezakonsko dete. Vseh svojih 25 let življenja je trpel pod sramotnim žigom nezakonskega deteta, ki ni poznalo svojega očeta, in že v šoli ga je oblivala rdečica, kadar ga je kak učitelj vprašal za ime njegovega očeta, katerega ni vedel. Kot mladenič je prepotoval pol sveta, da bi našel očeta, ki bi mu bil podoben in ki bi ga hotel posinoviti. Delal si je najfantastičnejše kombinacije in si nadeval različna imena. Vse to duševno trpljenje ga je tako razpoložilo proti svoji materi, ki ga je silno ljubila, da jo je v kopalni kadi devetnajstkrat zabodel z nožem, njeno truplo povezal v culo in se nato sam javil na policiji. Ta dogodek je posledica nepravičnega pravnega stanja današnje družbe, ki nezakonskim otrokom ne priznava istega družabnega stališča, kakor zakonskim.

ELIDA KREME
za uspešno nego kože

„Zvezarji" proti Delavskim zbornicam.

Shod nacijonalnih železničarjev v Ljubljani. — Napadi na Delavsko zbornico in Ujedinjeni savez železničarjev.

Po »Jutrovem« poročilu se je zadnjič zbralo v Ljubljani »okrog« 200 zvezarskih zborovalcev od najmanj 3000 ljubljanskih železničarjev. Torej kakih 5 odstotkov. Upravičeno je torej g. Deržič rekel, da naj železničarji ne poslušajo ljudi, ki nimajo **armade za seboj.** Pri volitvah v bolniško blagajno je g. Deržič s svojo listo sijajno propadel, potem pa je dobil mandat od uprave, namesto od železničarjev. Na sestanku je Deržič govoril o dolgoletnem »boju« nacijonalcev za pravice železničarjev, o vztrajanju, o uspehih itd. Mi bi mu svetovali samo eno: roke proč, g. Deržič, od vsega, kar Vas ne tangira. Delavci bodo že sami poskrbeli, da se bo pravilnik izboljšal in da se jim bodo končno enkrat izplačale razlike, za katere se dobri znanci g. Deržiča sedem let niso brigali in se ne bi bili nikoli, če ne bi bil Savez skrbel za to, da zadeva ni zaspala. Kar se doklad tiče, pravi g. Deržič, da bo Udruženje vztrajalo na tem, da bodo istih deležni **vsi** železničarji, sicer so pa iste zanj menda v redu. Najvišji uradnik prejme **Din 3500** mesečne doklade, potem pa se iste rapidno krčijo tako, da oni, ki bi bil res potreben izdatne doklade in katerega mesečni prejemki znašajo komaj toliko, kolikor plača najemnine za dvosobno stanovanje, prejmejo komaj okrog 200 Din mesečno, torej desetkrat manj! In kako misli g. Deržič o odvzeti 20-odstotni dokladi eksekutivnemu osobju? Sicer pa bo UJNŽB »vztrajalo« na svojem stališču, kot je dosedaj.

Kakor Viljem II., ki je izrekel krilatico: »Durchhalten« (vztrajati), tako bodo tudi voditelji »Zveze« vztrado zadnjega — do konca! Pa še eno ne smemo pozabiti. G. Deržič je tokrat izrekel svoj anatema nad onimi, ki posegajo v njegov delokrog od »zunaj« — nad neželezničarji, namreč nad Delavsko zbornico. Ta se po njegovem mnenju ne sme brigati za interese prometnega osobja, tega Deržič ne dopusti več in on bo v tem oziru »red« napravil. Železničarji pa žele in hočejo, da jih D. Z. podpirajo in oni žele, da bodo v D. Z. zastopani kot so tudi v drugih deželah, kjer so železnice podržavljene kot so tudi pri nas. Če to ni v interesu g. Deržiča, ki je prišel v prvo uradniško kategorijo, brez dvoma na podlagi svoje šolske izobrazbe, pa je v interesu ostalih železničarjev, katerih interesi se mogoče ne krijejo z njegovimi. Ako ti ne vidijo škode v tem, da Delavske zbornice intervenirajo za železničarje, ki so za to vsaj toliko poklicane kot pa Deržič, zakaj bi se tedaj te svoje pravice ne posluževale? Zakaj se Deržič jezi nad D. Z. radi tega, če se železničarji rajše obračajo na njo kot pa nanj?

Gospod Deržič, roke proč od železničarjev, kajti če ste dosegli poleg lastnega napredovanja tudi še to, da se železničarjem prispevke za UJNŽB **uradno** inkasira, potem si nikar ne mislite, da so s tem že tudi vsi Vaših nazorov in Vaših misli. Da temu ni tako, Vam je dokaz tudi fiasko Vašega ljubljanskega shoda. **Eden izmed »krivih prerokov«.**

Anekdote.

Pavel je dobil delo pri stavbeniku. V pondeljek je pričel, a že v sredo je prosil izplačilo za cel teden, ker ni imel denarja.

»Kako to?« se je začudil blagajnik, »saj delate samo šele tri dni.«

»Vem,« je odvrnil Pavel, »a če sem jaz Vam zaupal prvo polovico tedna, tudi Vi lahko meni drugo polovico.«

Zdravnik (notarju na ulici): »Zdravo, dragi prijatelj! Kam pa hitiš — morda delat kako oporoko?«

»Zelo rad bi to storil. Ali nimaš morda zopet kakega pacijenta, ki si ga spravil tako daleč?«

*

Zdravnik: »Ali ste se držali mojega navodila: vsak dan tri praške in vsakokrat požirek konjaka?«

»Da, gospod doktor, le da sem s praški za en teden zaostal, s konjakom sem pa za tri tedne prehitel.«

*

»Čudovito majhni ročici imate gospodična!«

»Da?«

»Da, da! Mislim, če bi zazdehali, bi morali usta pokriti z obema rokama.« (Po »Prosveti«.)

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

Ljubljana.

Ameriški posetniki so se poslovili. V četrtek zvečer so se poslovili zadnji letošnji ameriški izletniki od Ljubljane. Okoli 25 se jih je polagoma zbralo ta večer v hotelu Miklič pred glavno železniško postajo. Smatrali smo tudi delavski zaupniki za svojo dolžnost, da smo se tam prav iskreno in ljubeznivo poslovili od njih, tembolj, ker nam ni bilo mogoče prirediti pozdrava, kakršnega bi bili zaslužili naši dragi gostje ob njih prihodu v Dravsko banovino. Prijeten večer smo imeli mi in upamo, da so tudi oni uvideli, s kako velikimi in iskrenimi simpatijami smo jih pozdravili v svoji sredi. Le prehitro je minul čas. Komaj smo se nekoliko razgovorili, pa so morali naši rojaki odriniti na postajo, kjer smo se še enkrat prisrčno segli v roke. Ob enih ponoči je vlak oddrdral proti Dunaju. Srečno pot jim želimo! In novo snidenje!

Hrastnik.

Dobra organizacija in pa več zavednosti. Tu imamo velik kamnolom in apnenice, pri katerih se dela nepretrgoma noč in dan v dveh zmenah po 12 ur. Vsaka ima po eno uro odmora. Torej dela vsak delavec dnevno po 3 ure preko osemurnika, ne da bi mu bil zato priznan 50 odstotni povišek za nadure. Zaslužek je 4 do 4.50 dinarjev na uro. Obratni zaupniki sicer opozarjajo delavce na določbe o osemurniku, vendar dobivajo za to samo očitke, češ, da hočejo delavcem zaslužek znižati. Raje delajo, pri tem pa vzdihujejo za boljšimi časi, o katerih menijo, da bodo prišli brez boja strokovnih organizacij. — Apnene peči imamo sedaj nove. V starih se je nažgalo apna mesečno 450 do 530 ton in je bilo pri tem zaposlenih 14 delavcev in delavk. V novih pečeh se pa nažge 850 do 900 ton apna z 9 delavci. Torej, dvig produkcije skoraj za 130 odstotkov. Seveda so si morali v stare peči žgalci sami dovažati kamenje, medtem ko ga v nove peči dovažajo kamnolomci, ali razlika je vseeno velika. Delo je težavno, delavci morajo prenašati neznosno vročino in so cel šiht mokri od znoja, kakor da bi jih iz vode potegnil. Pri starih pečeh so dobivali delavci po 35 dinarjev dnevno, poleg tega od vsakih 10 ton dovoženega kamenja po 20 dinarjev, 100 dinarjev premije na mesec, en par čevljev in eno staro vojaško obleko. Sedaj pa dobivajo samo 35 dinarjev dnevno in 2 dinarja doklade za otroke do 14. leta. (Op. ur. To bi bilo kaj za apostole populacije.) Zaupniki šo že trikrat posredovali pri ravnateljstvu, a brezuspešno. Ravnatelj je hvalil novi ustroj, češ, da je delo lažje in lepše in manj vroče. Nazadnje je obljubil, da bodeta z g. inženirjem ob priliki ogledala obrat na licu mesta. Na to pa še danes zaman čakamo. Omeniti se nam zdi potrebno tudi našega paznika, ki je bil poprej v tovarni. Znaša se nad delavci, ki že nad 25 let delajo v tem obratu, vpije in jih zmerja z lenuhi. Na opravičbe odgovarja: »če ne moreš, pa pusti in pojdi!« Pričakujemo, da v bodoče tako objektno postopanje prenehа. Naše sodelavce pozivamo, da se malo bolj brigajo za svoj položaj in za svojo strokovno organizacijo, ki bi bila edina zmožna nastopati za njih pravice. Isto velja tudi za delavstvo v tovarni, ki trpi enako mizerijo. Odboru tukajšnje podružnice Splošne Delavske Zveze Jugoslavije pa priporočamo, da posveča našim potrebam vso pažnjo. — (Delavci bi vsi lahko tožili obrat na plačilo čezur za tri leta nazaj. Op. ur.)

Trbovlje.

Zahvala. Podpisani se vljudno zahvaljujem Delavskmu kozumnemu društvu za podporo v znesku 200 Din, ki mi jo je nakazal za časa moje bolezni. **Peter Gosak**, rudar.

Delavski šport.

S. K. »Amater«, Trbovlje : S. K. »Svoboda« komb. 5 : 1. Na praznik v petek je gostovalo moštvo ljubljanske »Svobode« v Trbovljah. Pokazala se ni s svoje najboljše strani. Ker so bili domačini na višku, je »Svoboda« podlegla z gornjim rezultatom. Moštvo »Amaterja« je dalo zopet eno najboljših svojih iger ter koristno streljalo na gol. Padla sta 2 gola iz offiside-pozicije. Svobodaši so svojega nasprotnika precenjevali in se jim je tudi to maščevalo.

Ljubljanska »Svoboda« se je tudi letos udeležila tekmovanja za juniorski pokal S. K. »Ilirije«. Svobodaši so se placirali v semifinale z lepo zmago nad S. K. »Reko« (4 : 1), nad S. K. »Grafiko« s 6 : 1 in prišli tako v boj z ilirijanskim moštvom. Na praznik v petek sta si stali nasproti »Ilirija« I. : »Svoboda«, ki sta bili popolnoma enakovredni. Igra se je prenašala s polja v polje. »Svoboda vodi že 2: 0, kar pa »Ilirija« že v prvem polčasu izenači. Svobodaši so zaigrali dobro in se posameznikov skoro ne da omenjati. Ako bi držali svoja mesta, bi tekmo gotovo ne izgubili; to velja posebno za vratarja. Zadnji gol je bil lasten. »Ilirija« je zaigrala lepo, samo večkrat zelo surovo, tako da so bili Svobodaši precej na tleh. Izpodnašalo se je vse vprek. Končni rezultat 4 : 3 za »Ilirijo«. Sodnik g. Czerny ni bil kos svoji nalogi. Imel je težko stališče radi nedisciplinirano sti in mestoma surove igre »Ilirijanov«, ki jih je premalo kaznoval. Priporočali bi, da bi naši vodilni klubi povečali pažnost mladine in jih odvadili surove igre in nasprotske izpade, ki se vedno ponavljajo.

SK. »Svoboda«, Ljubljana, jun. : SK. »Bled« 6 : 4 (4 : 2). Juniorsko moštvo »Svobode« je gostovalo to nedeljo na Bledu. Pokazalo je lepo koristno igro ter že v prvem polčasu doseglo pet golov. Enega sodnik ni priznal. Igra se je prenašala s polja v polje in so Svobodaši tehnično nadkriljevali dobro razpoloženo moštvo Bleda, ki vsled dobre obrambe SK. »Svobode« večkrat ni prišlo do gola. Blejčani so postavili njihovo moštvo z raznimi gosti, ki so na Bledu na počitnicah. Manjka jim skupna igra. V splošnem so pa igrali dobro. Igra je nudila lep sportni užitek.

PRISTOPAJTE K

ŠTAJERSKI HRANILNICI IN POSOJILNICI V MARIBORU

Delež stane Din 100·— Člane sprejema začasno Ljudska tiskarna, Sodna ulica 20.

Kako je rajnki Kokalj z Št. Petra s cesarjem govoril.

(Konec.)

Vendar je bila cesta preozka, da bi bila mogla cesarska kočija voziti mimo.

Kokalj se pa hitro odloči in požene svoje konjičke z vozom preko cestnega obronka tja na sredo zelnika.

Cesar, ki je do tedaj dremal v kočiji in od časa do časa z nosom pokimaval, se zbudi in z dopadajenjem opazuje, kako ročno je Kokalj zapeljal svoj voz na sredo zelnika. Cesar veli kočijažu ustaviti kočijo in ukaže ministru, da gre po Kokalja. Kokalj se približa kočiji in sname polhovko z glave kakor se spodobi vljudnemu človeku.

»Kako se pišete in odkod ste doma, dobri mož?« ga vpraša cesar.

»Jaz sem Miha Kokalj iz Št. Pavla, cesarost.«

»I, kako pa me poznate?« se začudi cesar.

Kokalj je v resnici spoznal cesarja po podobi na starih srebrnih goldinarjih. Tega pa cesarju ni povedal, ampak se je odrezal:

»I, kako vas ne bi spoznal; kdo drugi se pa more tako potratno voziti z dvema paroma konj kakor cesar.«

Cesarju se je ta odgovor nekoliko pokadil, pa si misli, ta možak je brihten. In tudi spreten, ker je tako urno zapeljal voz na zelnik. Reče mu:

»Videl sem, kako ste speljali voz na zelnik. Tudi jaz sem voznik, namreč voznik državnega voza in imam vse vajete v svojih rokah. Kaj pravite, kako pa jaz vozim državni voz.«

(Mislil je pri tem, da ga Kokalj pohvali, kakor je bil od svojih ministrov in drugih prilizunov vajen, da so na vse pretege hvalili, karkoli je naredil.)

»Slabo vozite državni voz!«

Cesar skrije svojo nejevoljo. Ker so mu pravili, da je kranjska dežela papežu jako vdana, mu reče:

»Poglejte, dobri mož, saj sem vendar še s papežem napravil konkordat lansko leto.«

»Saj to je ravno slabo, cesarost, ker ste s konkordatom papežu izročili šole, da ne bo več niti leščerbe, kaj šele prave luči izobrazbe.«

Ta človek je liberalec, si je mislil cesar. Imena socijalni demokratje takrat še niso poznali, socijalistične ideje so pa še takrat živele v glavah posameznih probujenih mož.

Cesar ga je poizkusil prijeti še od druge strani:

»Ali nisem odpravil podložništvo, tlako in desetino?«

»To je res, da smo to odpravili v revoluciji 1848. Zato pa ste Vi uvedli davke in jih naložili kmetu in rokodelcu. Škofe, graščake in bogate samostane ste pa davka oprostili ali pa jim jih znižali. Vaši ministri pa državni denar, ki se nabere iz davkov, slabo obračajo in zapravljajo.«

Minister Bruk se je pri tem grdo nakremžil, vendar ni nič rekel, ker, kadar je cesar govoril, je moral minister molčati. Cesar je pa odvrnil:

»Že vidim, Kokalj, da vam ne pridem na konec. Kaj naj torej storim, da bo prav za državo?«

»Cesarost, uredite državo po naukih o svobodi, enakosti in bratstvu. Tako kot pa gre sedaj, ne more iti več dalje.«

Cesar se zamisli, globoka žalost ga prešine, vzdihne in pravi:

»Težko skrb ste mi nakopali. Doslej mi je še vsakdo pripovedoval, kako srečni so moji narodi pod mojim žezlom.«

Žalostno ukaže pognati konje in se odpelje proti Ljubljani.

Tako se je končala Kokaljeva avdijenca na zelniku.

*

Zgodovina molči o tem, če si je cesar vzel kaj k srcu Kokaljeve besede. Ravnal se pa ni po njih. Šele po nesrečni vojni l. 1859., ko je izgubil deželo Lombardijo na Laškem, je z oktoberskim diplomom pripoznal narodom nekaj pravic.

Ko je l. 1866. izgubil še beneško deželo, je prav nerad dal državi nekako ustavo in pripoznal svojim podanikom nekaj državljanskih pravic. Šele l. 1907. se je čutil prisiljenega, dati splošno in enako volilno pravico. Pa bilo je že prekasno. Narodi so se probujali in so se začeli zavedati svojega dostojanstva. Niso hoteli več biti igrače v rokah cesarja. Habsburška monarhija je bila že obsojena na smrt. Narodi so začeli iskati drugih potov, ki naj bi jih približali idealom svobode, enakosti in bratstva. Propada Avstrije pa nista doživela ne Franc Jožef ne Miha Kokalj. Kokalja je stisnila jetika poleti 1916. I. Cesarja pa je vzela pozna jesen.

Naročajte in širite „Delavsko Politiko“.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8 % od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 2·50 D

NAČELSTVO.

MALA NAZNANILA.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamostrojev.

Poceni ure, zlatnino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri

Albertu Eccarius

urar, Maribor, Slomškov trg 5

D. ROSINA

Maribor, Vetrinjska ulica 26

nudi najugodneje nogavice, rokavice, čevlje, razne drobnine, vrvi, špago, papir, šolske potrebščine parfumerijo, košare, igrače i. t. d.

ČITAJTE!

novo izišlo, socijalno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socijalno dramo.

LIPUŠ IGNAZ

mehanična delavnica za šivalne stroje in kolesa izdelava prvovrstna po najnižjih cenah.

MARIBOR, KOROŠKA CESTA 90.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj**

14 karatno originalno amerikansko

zlato nalivno pero

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled **„Radio“ welt“.** Naroča se Administration der „Radiowelt“ Wien I, Pestalozzigasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

V tekstilnem bazarju

Vetrinjska ulica št. 15

Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. -- Oglejte si izložbe.

Vulkaniziranje

Gumiji za avtomobile, kolesa, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemajo v popravilo po solidnih cenah.

PETELIN, Maribor, Glavni trg 4.

J. Klenovšek, Trbovlje

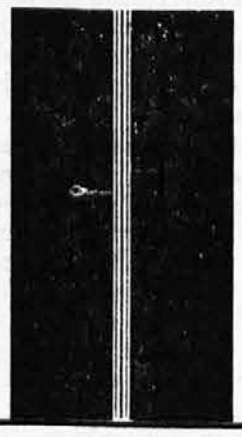

Vam nudi vse

elektro-potrebščine, radio-aparate

vseh svetovnih znamk

v vili dr. Baumgartena na Vodi.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Tiska: Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru. — Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.